

Livets väg

nr 47

Jesus sa: Jag är vägen,
sanningen och livet. Ingen
kommer till Fadern utom
genom mig (Joh. 14:6).

Modernismen i vår tid

Jag har tidigare skrivit en hel del om hur den moderna teologin i vårt land har utvecklats och förändrats. I början av 1900-talet kom den liberala teologin hit på allvar och dess företrädare ifrågasatte tron på Bibelns under. Emanuel Linderholm och många med honom ville förändra trosbekännelsen och ta bort det man ansåg stötande för förnuftet. Biskop Natan Söderblom ansågs av många som en mycket from man, men i grunden var han också en liberal teolog som förnekade alla Bibelns under.

Senare kom inflytandet från Karl Barth som gjorde att många teologer på nytt började tala om vikten av att predika Guds ord. Men, tyvärr, det var inte längre samma Guds ord som under väckelsens tid eller under reformationen. Då trodde man verkligen att allt som stod i Bibeln var sant därför att det var Gud själv som inspirerat profeter, evangelister och apostlar. Men enligt Barths och hans efterföljares uppfattning var Guds ord inte längre objektivt sant. Hela kristendomen tolkades som något "existentiellt". "Guds ord" var något som blev till här och nu i den "andliga" upplevelsen. Guds ord var bara sant om det var sant för mig själv i min egen situation. Därför kunde Barth acceptera bibelkritiken samtidigt som han talade och skrev på ett sätt som kunde

tolkas som att han verkligen trodde på Bibeln.

Denna nyteologi genomskådades av många ateister. I Dagens Nyheter angreps de svenska biskoparna skarpt av ateisten Ingemar Hedenius. Debatten inleddes sommaren 1946 i Dagens Nyheter. Hedenius angrep flera kända biskopar och ironiserade över deras sätt att argumentera. Hedenius menade att biskoparna själva inte trodde på Bibeln i gammal, "god" mening. Hedenius var väl insatt i detta eftersom han själv en gång hade varit kristen. Han hade tänkt att bli präst när han började studera i Uppsala.

Den framstående bibelforskaren David Hedegård skriver att Hedenius hade rätt i sin kritik. Hedenius krävde att de som var kristna förkunnare också borde tro bokstavligen på vad de predikade och inte lägga in en ny och främmande mening i orden.

Idag har Svenska kyrkan, dess biskopar och ledning sedan mycket lång tid tillbaka helt och hållet kapitulerat för modernismen. Trots att det teologiska förfallet har gått oerhört mycket längre än på Hedenius tid hörs inga varningar från biskopar och präster i Svenska kyrkan, och knappast heller från frikyrkorna, som ju i stort sett är lika ekumeniska och beredda att acceptera i stort sett vad som helst i fråga om kristen tro och lära.

Ett aktuellt exempel

Ett exempel på hur prästerna ser på kristendomen idag är en artikel i Dagens Nyheter av kulturchefen Björn Wiman som var publicerad 2022-12-11 med titeln "Till

Livets väg

Evangeliskt-lutherskt kyrkoblاد

Nr 47, 13 jan 2023

Red. kyrkoherde Sten Rydh

Gud kan du inte lämna någon feedback.” Wiman utgår ifrån att kristendomen inte så mycket är en fråga om man tror eller inte, utan mera om ”tillhörighet”. Han skriver:

Det svenska samtalet om religion blir ofta en binär fråga om man ”tror” eller inte. Men för många människor handlar religionen mer om tillhörighet än om övertygelse.

Det är ganska troligt att Wiman har rätt. Människor i allmänhet ser kristendomen på ett nytt och främmande sätt, som skiljer sig i hög grad från klassisk kristen tro.

Wiman tar sin utgångspunkt hos en skandalstämplad fransk författare, Michel Houellebecq. När denne gav ut sin bok ”Aneantir” (Förinta) skrev svenska recensenter att författaren närmast hade blivit ”religiös”. Wiman skriver:

Olle Svenning underströk i sin recension i DN att rabulisten Houellebecq denna gång ”på djupt allvar” vågar ”pröva existentiella och religiösa frågor”, och i GP förundrades Sinziana Ravini över att den radikale nihilisten nu framträder som ”kärleksapostel”.

Det är givetvis inte fel om en radikal författare börjar ta upp kristna frågor. Många ateister har blivit omvända, t.ex. biskop Bo Giertz. Makten i Guds ord är sådan, att många människor verkligen blir omvända till en levande tro på Jesus Kristus som sin frälsare när de får höra Guds ord förkunnas rent och klart eller när de själva läser Bibeln och kanske träffar någon kristen som vittnar om Kristus. Wiman fortsätter:

Den religiösa tron är mycket riktigt ett ledmotiv i ”Förinta”, en åtminstone delvis stillsam och behärskad familjeroman om längtan efter nåd och försoning i en döende värld. Den paradoxala grundfrågan i boken är densamma som många människor ställer sig i dag: Hur kan man leva utan att tro, i en värld där det inte går att tro?

Wiman fortsätter sitt resonemang och kommer in på den nämnda debatten kring Hedenius. Han menar att denna debatt gav en banaliserad bild av kristendomen. Han skriver:

Denna banaliserande bild av religionens roll i människors liv har givetvis många orsaker, varav en förmodligen kommer från den så kallade Tro och vetande-debatten runt 1950, där religionskritiken gjordes till norm och ordet ”kristen” förvandlades till en synonym för en vidskeplig person som håller för sant att Gud skapade världen på sju dagar och liknande orimligheter.

Ja, den nämnda debatten var hätsk, och bibeltroende kristna angreps då för sin ”orimliga” tro. Men har förhållandena idag förändrats? På visst sätt är det kanske annorlunda även om otron i grunden är sig lik. Trots att Wiman inte kan acceptera en ”gammaldags kristendom” vill han ändå i någon mening vara kristen. Han berättar:

För egen del kan jag, född i ett hem så sekulariserat att jag inte ens döptes som barn, i dag bära ett kors kring halsen. Inte för att jag har ”sett Gud” eller tror mig kunna bevisa läran om Kristi uppståndelse, utan för att korset är ett tecken som gör det lättare för mig att hålla fast vid det jag uppfattar som heligt och rättfärdigt i denna värld.

Den uppfattning Wiman här har kommit fram till är närmast en slags mystik. Han är på något sätt positiv till kristendomen, men inte i dess läromässiga form. Han vill hålla fast vid det ”heliga och rättfärdiga i denna världen”. Men vad är då detta? Wiman förklarar det själv med följande ord:

När jag går i kyrkan läser jag numera med i trosbekännelsen och Vår fader, inte för att jag underkastar mig varje ord, utan för att jag upplever själva utsägandet av dem som meningsfullt. Jag tar nattvarden med en känsla av andakt, inte för att jag förnuftsmässigt omfamnar konsubstan-

tiationsläran utan för att ritualen gör mig till del av en gemenskap som jag saknar i det övriga samhället, och när jag får möjlighet att tala i kyrkan om olika ämnen gör jag det med en känsla av att lokalen och sammanhanget gör andra tankar och ett annat språk möjligt.

Wiman är angelägen om att man inte skall uppfatta honom som en som tror på varje ord i trosbekännelsen. Han går inte till nattvarden därför att han tror på "konsubstantiationsläran" (att Kristi kropp och blod är närvarande i brödet och vinet) så att säga med intellektet, utan han ser det mera som ett känslomässigt engagemang.

Wiman ger nog uttryck för många sökande människors möte med religionen och gudstjänsten. Han visar att kristendomen på något sätt betyder en hel del för honom. Men så fort han kommer in på själva sanningsfrågan backar han. Han vill inte vara en kristen som tror på varje ord i trosbekännelsen.

Men frågan är om detta överhuvud taget är kristendom? Wiman lyfter själv fram denna fråga. Han skriver:

Gör allt detta mig till "troende"? När jag för några år sedan träffade en präst i Linköping förklarade jag ovanstående belägenhet för honom. Var det tillräckligt för att kvala in i kategorin "troende"? Prästen log under domkyrkans valv. "Du är ju här nu", sa han. "Det räcker. Du tror."

Prästens svar är mycket avslöjande. Istället för att ta Wimans fråga på största allvar och förklara vad den kristna tron verkligen innebär, hänvisar prästen honom till själva den yttre närvaron i kyrkan. Den som befinner sig i kyrkan är troende. Det räcker.

Man kan här tänka på den romersk-katolska kyrkans avvisande av det bibliska trosbegreppet under reformationen. Man hänvisade då till att själva trosläran var detsamma som tron. Den som var döpt

och bekände sig till kyrkans lära hade därmed den s.k. historiska tron. Detta menade man räckte för frälsningen. Luther förklarade att till detta måste komma en avgörande tredje sak. Han hänvisade bland annat till att även djävulen vet att trosläran är sann. Men ändå är han Guds fiende.

Så lärde reformationen att tron förvisso förutsätter en historisk kunskap om Kristus och grunderna i den bibliska läran. Vidare måste det finnas en övertygelse om att detta är sant. Men dessa två saker räcker inte för en frälsande tro. Först när människan genom lagen blivit överbevisad om sina synder och sedan genom evangelium fått höra om Kristi försoning och förlåtelse och börjat förtrösta på detta uppstår en levande, verklig tro, vilken är nödvändig för frälsningen.

Men den moderne prästen ville tydligen inte ge en sådan rådgivning. Han betonar inte ens den historiska tron. Även den som tvivlar på Bibelns sanning är välkommen. Detta är i och för sig inte fel. Kristi kyrka vänder sig till världens barn för att de skall bli omvända och frälsta. Kyrkan välkomnar alla att lyssna på det kristna budskapet. Men budskapet är *inte* att den som kommit därmed är en kristen, och därmed också välkommen att delta vid nattvardsbordet!

Den modernistiska kristendomen vill gärna framhålla att evangeliet innebär att var och en som kommer därmed är en del av Kristi kyrka. Frälsningen gäller alla människor eftersom det inte finns någon förtappelse. Alla kommer till himlen (om denna nu finns, vilket är tveksamt eftersom Gud kanske är död). Det är det gamla, urvattnade sociala evangeliet i ny tappning vi möter också idag.

Man missbrukar här väckelsens evangeliska tillrop: "Kom som du är!" Med detta menade man under väckelsens tid att Gud tar emot syndaren som han är och ger honom en hel och full förlåtelse för

Kristi skull. Men detta var inte en tillsägelse till den som ännu inte blivit förkrossad av lagen och blivit bekymrad på grund av synden och Guds vrede. ”Kom som du är!” är Guds tilltal till en bekymrad syndare som inte vet hur han skall kunna bestå inför Guds vrede. ”Kom som du är!” förutsätter budskapet att det är sant att Kristus har lidit straffet för hela världens synd och att han är kroppsligen uppstånden för att skänka den ångrande syndaren förlåtelsen utan alla villkor.

Björn Wiman har enligt sin egen berättelse inte fått möta detta bibliska budskap av prästen i kyrkan. Prästens ord var ju att alla som kommer därmed är kristna och välkomna, inte som åhörare av Guds sanna, tillförlitliga ord, utan som deltagare i alla kyrkans handlingar. Då är ordet inte längre Guds ord och sakramenten inte längre Guds sakrament. Syndaren behöver inte bli förkrossad och nåden har ingen plats längre. Istället är det fråga om en mystisk, subjektiv upplevelse, som kan se ut lite hur som helst.

Luther mötte liknande budskap från de s.k. svärmarna och mystikerna. De menade sig få direkta budskap från Gud, vilket kunde leda till de mest bisarra situationer som när man försökte upprätta ett jordiskt lyckorike där ett par ”andeingivna” människor uppträdde som kung och drottning i ett stort gästabud och sedan sände ut sina tjänare att med vapen hota de icke-troende om de inte ville omvända sig. Detta påminner oss om företeelser idag, då en pastor kan förmå en kvinna att mörda för att hon fått för sig att Gud också talar genom budskap i hennes mobil.

Det mystiska svärmeriet har alltid tagit sig olika uttryck. Ibland har det framträtt i lugna, komtemplativa former, ibland på ett bisarrt sätt under extatiska former. Idag har svärmeriet ofta den form vi möter i

den aktuella artikeln. Gemensamt är att man förkunnar en kristendom som inte längre är fast grundad i historien och i Guds ord. Förutsättningen är inte längre att Bibelns berättelser om Kristus är sanna och pålitliga. Förutsättningen är inte längre att Gud har skapat världen eller att han har givit oss både lag och evangelium som ett absolut uttryck för hans vilja. Själva trosläran är inte – och får inte vara – någon förutsättning för kyrkligt medlemskap kring ordet och sakramenten. Präster och biskopar får förkunna vad som helst förutsatt att de inte bryter mot den yttre organisationens bestämmelser.

Björn Wiman tycker ändå att detta är en förnuftigare och bättre form av kristendom än den gamla, dogmatiska som förutsatte att Bibeln i allt talar sanning. Han skriver:

Detta är, föreställer jag mig, en mognare syn på religion än den vetenskapligt-logiska sanningsfråga som den ofta annars reduceras till i sekulära sammanhang. Tron som tillhörighet, snarare än övertygelse. Förtröstan snarare än förvissning.

Gud, eller den Gud jag stundtals kan tro på, blir på så sätt heller inte en part i någon kommersiell relation som kan förväntas ”leverera”. Därmed slipper man inta rollen som missnöjd konsument i ett av vår tids ständiga feedbackprogram: ”Sur smiley. Kundupplevelsen motsvarade inte mina förväntningar. Orsak: Gud vägrade visa sitt ansikte för mig.”

Min avsikt har inte varit att kritisera Björn Wimans religiösa upplevelser och hans syn på kristendomen. Dagens människor måste i vårt samhälle få ha frihet att välja vilken religion och religiös övertygelse de önskar. (Detta måste också gälla dem som i allt vill hålla fast vid Bibelns tro och moral.) Men jag vill här bara peka på i hur hög grad modernismens syn avviker från den traditionella, bibliska tron och hur anmärkningsvärt det är att också kyrkans

präster accepterar en sådan uppfattning som tillräcklig för att förklara någon för kristen. Svenska kyrkan har förvisso under mycket lång tid haft öppna folkkyrko-gränser där ingen som helst kyrkotukt bedrivs. Det är ingenting nytt. Det är bara graden av vilshenhet som ökar.

För länge sedan var villkoret för att delta i nattvarden att man var döpt och trodde på kyrkans bekännelse, vilket ledde fram till konfirmationen. Man mottog den heliga nattvarden i tro och vördnad i övertygelsen att Kristus där ger sin sanna kropp och sitt sanna blod till syndernas förlåtelse. Men man förkunnade också apostelns ord om att den som på ett ovärdigt sätt äter och dricker gör det till en dom över sig själv och inte till frälsning. Därför var trogna lutherska präster noga med att först undervisa om vad Guds ord lär så att de som kom kunde ta emot sakramentet till frälsning och salighet.

Idag heter det tvärtom:

"Du är ju här nu. Det räcker. Du tror."